

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 5^{ΗΣ} ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2002

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΕΡΓΑΜΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ (ΖΗΖΙΟΥΓΛΑ)

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Κωνσταντῖνος Τούντας**, κατὰ τὴν παρουσίαση τοῦ βιβλίου τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Πάνου Λιγομενίδη, λέγει τὰ ἑξῆς:

Τὸ βιβλίο τοῦ συναδέλφου Πάνου Λιγομενίδη, «Ἡ Φλούδα τοῦ Βερίκοκου», ἀποτελεῖ μιὰ ἐξερεύνηση στοὺς χώρους τῆς γνώσης μας γιὰ τὸν φυσικὸ κόσμο, τὴν ὕπαρξη, τὴν πραγματικότητα καὶ τὸ μυστήριο τῆς συνειδήσεως. Κρησαρίζει τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπανάστασης τῆς κβαντομηχανικῆς καὶ τῶν θεωριῶν τῆς σχετικότητας, μὲ ἀναφορὰς στὶς ἐργασίες τῶν μεγάλων ἐπιστημόνων (Αἰνστάιν, Μπόρ, Χάιζενμπεργκ, Σρέντινγκερ, Μπόμ καὶ Πριγκοζίν), στὶς τεχνοτροπίες τῶν Πικάσο καὶ Νταλί, στὶς Γραφὲς καὶ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, καὶ στοὺς μέγιστους τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, ὅπως ὁ Ἡράκλειτος καὶ ὁ Παρμενίδης. Ἔρχεται νὰ καταδείξει τὴν βασικὴ ἀλλαγὴ πού ἐπιβάλλουν οἱ ἀνακαλύψεις τῆς ἐπιστήμης στὴν προσέγγιση τῆς μελέτης τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Μιὰ χαρακτηριστικὴ ἀλλαγὴ ἀντίληψης ἀφορᾷ στὴν ἐξάλειψη τοῦ διαχωρισμοῦ μεταξὺ τοῦ συνειδητοῦ παρατηρητῆ καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς παρατήρησης σὲ μιὰ συγκλίνουσα, ὀλοκληρωμένη καὶ διεισδυτικὴ πραγματικότητα μιᾶς «ρέουσας ὀλότητος» τοῦ Σύμπαντος, τοῦ ὁποῖου ἡ θεμελιώδης ὑπόσταση ἐκφράζεται ἀπὸ τίς ἔννοιες τῆς «κίνησεως» καὶ τῆς «καθολικῆς συνδετικότητος τοῦ Ὄλου σὲ Ἕνα».

«Ἡ Φλούδα τοῦ Βερίκοκου», ὅπως καὶ ἄλλα βιβλία τοῦ εἴδους, δὲν εἶναι ἓνα βιβλίο πού δίνει τελικὲς ἀπαντήσεις στὰ βασικὰ φιλοσοφικὰ ἢ μεταφυσικὰ ἐρωτήματα πού θέτει ἡ ἀνθρώπινη νοημοσύνη. Σκοπεύει μᾶλλον στὸ νὰ διεγείρει τὸν νοῦ καὶ νὰ ἀναρριπίσει δημιουργικὲς σκέψεις γιὰ τὰ προαιώνια αἰνίγματα τῆς ὕπαρξης. Εἶναι μιὰ προσπάθεια νὰ καταστοῦν γνωστὰ στὸ εὐρύτερο κοινὸ τὰ συναρπαστικὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης ὅσον ἀφορᾷ τὰ μυστήρια τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, τῆς δομῆς καὶ τῆς λειτουργίας τῆς φυσικῆς πραγματικότητος, καὶ τῆς ἀνάδυσσης καὶ τῆς σημασίας τῆς συνειδήσεως. Ἀναφέρεται στὶς σημαντικὲς ἔννοιες τῶν θεωριῶν τῆς σχετικότητας καὶ τῆς κβαντικῆς φυσικῆς σὲ θέματα τὰ ὁποῖα ἀγγίζουν θεμελιώδη ἐρωτήματα πού ἀφοροῦν τὴν ὕπαρξη, τὴν κοσμογονία καὶ τὴν κατανόηση τῶν διαδικασιῶν

πού συντελοῦν στό γίγνεσθαι τοῦ κόσμου μας. Δέν ἀφορᾶ ἀπόπειρα πραγματείας γιά τήν θρησκεία καί γιά τήν σχέση της μέ τήν ἐπιστήμη, καί ἀποφεύγει ἐπιμελῶς νά πάρει θέση πάνω σέ θέματα ἠθικῆς καί κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς.

Οἱ παρατηρήσεις καί οἱ περιγραφές πού περιλαμβάνονται σέ αὐτό τò βιβλίο δέν συγκροτοῦν κάποιο ἐπιστημονικό σύγγραμμα μέ συγκεκριμένο ἀντικείμενο, ἀλλά μάλλον εἶναι μιᾶ περιήγηση σέ ἐτερόκλητους θαυμαστούς κόσμους τῆς ἐπιστήμης, κυρίως στόν κόσμο τῆς Φυσικῆς καί τῆς Ἐπιστήμης τῆς Πληροφορίας, πού ἐπιτρέπει στόν ἀναγνώστη νά καλλιεργήσει μιᾶ γνωστική ἀντίληψη γιά τόν κόσμο πού μᾶς περιβάλλει. Ἐπιχειρεῖται ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς θεώρησης τῆς Φυσικῆς καί μιᾶς ἀντίληψης γιά τή δομή καί τή λειτουργία τοῦ Κόσμου μας ἀπό τήν σκοπιᾶ τῆς Ἐπιστήμης τῆς Πληροφορίας. Οἱ θεωρίες καί οἱ νόμοι τῆς Φυσικῆς καί οἱ ἀπόψεις γιά τήν «πραγματικότητα» πού μᾶς περιβάλλει παρουσιάζονται καί ἐξηγοῦνται μέσω τῶν ἐνοιῶν, τῶν παραστάσεων, τῶν γλωσσῶν καί τῶν μεθοδολογιῶν τῆς Ἐπιστήμης τῆς Πληροφορίας.

Εἶναι δύσκολο νά ἀναπτύξει κανεῖς θέματα πού ἀφοροῦν τήν γνώση μας γιά τήν πραγματικότητα τοῦ κόσμου μας χωρίς νά συμπεριλάβει ἀπόψεις ἀπό φαινομενικά ξεχωριστούς κλάδους τῆς ἐπιστήμης καί ἀπό ἰδέες πού βρίσκονται στά ὅρια τῆς ἐπιστήμης καί τῆς φιλοσοφίας.

Πρέπει νά ἀναγνωρίσουμε ὅτι τò βιβλίο αὐτό ἀντιπροσωπεύει ἕνα ἔργο δύσκολο, ἐπίμονο καί κοπιῶδες, συλλογῆς, ἀποτιμῆσεως καί συνθέσεως τῶν γνώσεων, τῶν ἀντιλήψεων, τῶν θέσεων καί τῶν ἀντιθέσεων σέ θέματα πού ἀφοροῦν τὰ θεμελιώδη, τὰ «ἔσχατα» ἐρωτήματα πού ἀπασχόλησαν τήν ἀνθρώπινη διανόηση ἀπό τήν ἀπαρχή τοῦ πολιτισμοῦ.

Γιατί ὁ φυσικός κόσμος ὑπακούει στήν ἀνθρώπινη λογική;

Εἶναι δυνατή μιᾶ ἐπιστημονική ἐξήγηση τοῦ φαινομένου τοῦ νοῦ καί τῆς συνειδήσεως;

Μπορεῖ ἡ ἐπιστήμη νά ἀπαντήσει ἀπό μόνη της στά θεμελιώδη ἐρωτήματα τῆς ὑπάρξεως, ἢ εἶναι ἀπαραίτητη ἡ συμβολή καί ἄλλων κλάδων τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητας, ὅπως εἶναι ἡ φιλοσοφία, ἡ θεολογία, ἡ τέχνη καί ἡ αἰσθητική;

Μήπως ἔχουμε πλέον ἀγγίξει τὰ ὅρια τῶν δυνατοτήτων τῆς ἀνθρώπινης διανόησης καί τοῦ ἀνθρώπινου ὀρθολογισμοῦ;

Πῶς συνδέεται ὁ megάκοσμος τοῦ Σύμπαντος μέ τόν μικρόκοσμο τῶν στοιχειωδῶν συστατικῶν τοῦ φυσικοῦ κόσμου, καί ποία μπορεῖ νά εἶναι ἡ θέση καί ὁ ρόλος τοῦ ἀνθρώπινου ὑποκειμένου;

Ἡ ἐργασία τοῦ συναδέλφου Πάνου Λιγομενίδη στοχεύει κυρίως νά θέσει στό κέντρο τῶν συζητήσεων καί ἐρευνῶν, μακριά ἀπό ἀπλουστευτικές σχηματικές προσεγγίσεις, ὀρισμένα ἀπό τὰ κεντρικά ζητήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ ἀνθρώπινη διανόηση, καί νά συμβάλει στήν γέννηση δημιουργικῶν ἰδεῶν καί στό ἀνοιγμα καινοτόμων κατευθύνσεων. Ξεπερνώντας τὰ ἀδιέξοδα τοῦ παρωχημένου ἰδεαλισμοῦ, καί χωρίς νά ὑποκύπτει στήν γοητεία τῆς θετικιστικῆς, ἢ καί τῆς ὀλοκληρωτικῆς ρεαλιστικῆς

ἀποψης, ὁ Διγομενίδης ἀφουγκράζεται τίς ἐκπληκτικὲς ἀνακαλύψεις ποὺ χαρακτηρίζουν τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τοῦ 20οῦ αἰώνα, οἱ ὁποῖες ἀμφισβητοῦν ἐκ θεμελίων τὸν παραδοσιακὸ ἀπόλυτο ντετερμινισμό προκρίνοντας ταυτοχρόνως μιὰ νέα ὑλιστικὴ ἀντίληψη τοῦ κόσμου καὶ τῆς φυσικῆς πραγματικότητος μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς νέας «ἐπιστήμης τοῦ συνειδητοῦ γίγνεσθαι». Προσανατολίζει τὸν ἀναγνώστη στὰ δύσβατα μονοπάτια τοῦ μεταφυσικοῦ στοχασμοῦ, ἐκεῖ ὅπου Φύση καὶ Ἄνθρωπος συναντῶνται, ὕλη καὶ πνεῦμα ἐπαναπροσδιορίζονται καὶ ξανακερδίζουν τὴν χαμένη ἐνότητά τους, ἐκεῖ ὅπου ἐπιστήμη καὶ θρησκεία τέμνονται, φιλοσοφία καὶ τέχνη συμπορεύονται.

Τὸ βιβλίον εἶναι δομημένο σὲ πέντε ἐνότητες καὶ 23 κεφάλαια. Τὸ κατατοπιστικὸ «Διάγραμμα θεμάτων» στὴ σελίδα 27, μαζί με τὸν ἀναλυτικὸ Πίνακα Περιεχομένων, προσφέρονται νὰ ὁδηγήσουν τὸν παντὸς εἶδους ἀναγνώστη σὲ περιήγηση καὶ ἐπιλογή ἐδαφίων, καὶ στὴν ἐντρυφήση τῶν νοημάτων καὶ τῶν στοχασμῶν ἀνάλογα μετὰ τὰ ἐνδιαφέροντά του.

Ἡ Ἐνότητα I (κεφ. 2, 3, 4) ἐξετάζει τίς θεμελιώδεις ἔννοιες τοῦ «σχήματος», τῆς «μορφῆς» καὶ τῆς «πληροφορίας», καθὼς καὶ τίς διαδικασίες τῆς ἐπικοινωνίας (τῆς «μηχανῆς τῆς ἐξέλιξης», καθὼς καὶ τίς διαδικασίες τῆς ἐπικοινωνίας (τῆς «μηχανῆς τῆς ἐξέλιξης») καὶ τῆς μορφογένεσης στὸν φυσικὸ καὶ τὸν βιολογικὸ κόσμον. Ἡ Ἐνότητα II (κεφ. 5 καὶ 6) ἀναφέρεται στὴν ιδιότητα τῆς συνειδητότητας καὶ στὴν πιθανὴ σχέση της μετὰ τὸν φυσικὸν κόσμον. Ἡ ἐπιστημονικὴ περιγραφή τοῦ φυσικοῦ κόσμου καὶ οἱ θεμελιώδεις ἔννοιες τοῦ χώρου, τοῦ χρόνου, τῆς ὕλης καὶ τῶν δυνάμεων τῆς Φύσης, ἐξετάζονται στὴν Ἐνότητα III (κεφ. 7 καὶ 8). Τὰ Παράδοξα καὶ τὰ Ἀνεξήγητα φαινόμενα, τὰ ὁποῖα δοκιμάζουν τὰ ὅρια τῆς γνώσης μας γιὰ τὸν φυσικὸν κόσμον, ἀποτελοῦν τὰ θέματα τῆς Ἐνότητας IV (κεφ. 9 μέχρι 12). Καὶ τέλος, στὴν Ἐνότητα V (κεφ. 13 μέχρι 22) ἐξετάζονται οἱ ἔννοιες τῆς ἐμπειρικῆς ἀντίληψης γιὰ τὴν πραγματικότητα, ὁ «ὀρθολογισμὸς τῆς Φύσης» καὶ ἡ δύναμη τῆς «μαθηματικῆς αἰσθητικῆς», καὶ διερευνῶνται οἱ μεταφυσικοὶ προβληματισμοὶ ποὺ ἀφοροῦν τίς ἔννοιες τῆς «κίνησης», τῆς «συνδετικότητος», καὶ τῆς «κβαντικῆς πραγματικότητος».

Θὰ κλείσω τὴν παρουσίαση παραθέτοντας αὐτὰ ποὺ ἔγραψε ὁ συνάδελφος ἀκαδημαϊκὸς Δ. Νανόπουλος στὸν Πρόλογο τοῦ βιβλίου, ὅτι «Ἡ Φλούδα τοῦ Βερίκοκου» εἶναι «ἓνα πνευματικὸ *tour de force* στὴν σύγχρονη ἐπιστήμη καὶ ὄχι μόνο. Βλέπουμε ξεκάθαρα τὴν προσπάθεια, ἀγωνία θὰ ἔλεγα, ἐνὸς ἐνημερωμένου καὶ καλὰ πληροφορημένου σύγχρονου στοχαστῆ νὰ τὰ κατανοήσῃ ὅλα, ἀπὸ τὸ πῶς δημιουργήθηκε τὸ Σύμπαν μέχρι τὰ θαύματα, μέσα ἀπὸ ἓνα αἰτιοκρατικὸ, λογικὸ, «ἐπιστημονικὸ» πρίσμα. Ἴσως κάποιος νὰ πεῖ ὅτι αὐτὸ εἶναι ἓνα πολὺ φιλόδοξο ἐγχείρημα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά πρέπει κάπου νὰ προσπαθοῦμε καὶ νὰ τολμοῦμε, ἀλλιῶς θὰ παραμείνουμε πάντα καθηλωμένοι στὰ εἰωθότα».

Τὸ ἐξώφυλλον τοῦ βιβλίου σχεδιάστηκε ἀπὸ τὸν συνάδελφο ἀκαδημαϊκὸ Παναγιώτη Τέτση.

Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν προσοχή σας.